

GHEORGHE CHIVU – FILOLOGUL CUMPĂNIT

*Prof. univ. dr. Alexandru GAFTON
Universitatea „Al. I. Cuza” Iași
algafton@gmail.com*

Educat alături de mari profesori și cercetători bucureșteni, format la Universitatea din București și la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, unde a devenit apoi parte integrantă a corpului academic, cercetător și profesor formînd, la rîndul său, viitori profesori și cercetători, cel astăzi omagiat este un model exemplar al Școlii lingvistice de la București.

Avînd o capacitate remarcabilă de a culege învățătura Profesorilor pe care i-a cunoscut, adesea destul de deosebiți sub variate aspecte, dotat cu instinctul, convertit în știință, de a armoniza acele învățături într-o structură unitară, în sfîrșit, înzestrat cu daruri naturale precum echilibrul judecăților și statornicia convingerilor, profesorul Gheorghe Chivu este unul dintre reputații filologi și lingviști ai zilelor noastre, unul dintre puținii care se bucură din plin de recunoașterea colegilor din țară.

Am avut adesea ocazia de a fi alături de profesorul Gheorghe Chivu în felurite împrejurări, de a aborda împreună tot felul de teme pe care doi prieteni le discută în conversații particulare, de a-l cunoaște pe profesor sub variate aspecte, de a observa și a mă convinge personal de respectul de care beneficiază, precum și de felul în care știe să primească omagiile colegilor din țară, mai tineri, de-o seamă sau mai exersați în activitatea științifică. Desigur, acesta fiind un

privilegiu personal și un dar direct, ca semn al încrederii, nu voi descrie indiscutabilele calități umane ale profesorului.

De altfel, profesorul Gheorghe Chivu, discret manifest în interacțiunile cu colegii, ceva mai generos în relațiile cu cei apropiați, deși scrutător cu realitatea, este circumspect cu opiniile și parcimonios în exprimare, astfel încât i-ar displace un portret, o reliefare chiar a calităților de profesor și cercetător. Știind prea bine că profesorul Gheorghe Chivu este un adept și un practicant al sobrietății și al chibzuitei rețineri, voi spune, potrivit momentului, doar o mică parte din ceea ce cred și știu despre om, despre cercetător și despre profesor, încercând să ofer o imagine coerentă și fidelă care să reflecte atribute și realizări pe care nu doar le promovăm și apreciem, ca societate, dar le respectăm și le răsplătim într-atât încât le ridicăm la rang de modele.

Cercetarea lingvistică românească s-a desfășurat diferit de cea din alte țări, lucru datorat aproape deloc obiectului și aproape exclusiv oamenilor. Fundamentele și temelia, multe dintre elementele construcției, precum și direcțiile de cercetare plănuite și materializate prezintă destule aspecte carentiale. Pe măsura trecerii timpului, procesele necesare edificării unei construcții solide au devenit tot mai anevoioase, din felurite motive care, esențialmente, decurg din evoluția tot mai pregnantă a carențelor comportamentale, în special a celor care atîrnă de habitudinile de pregătire și de acțiune în domeniu. Întregul proces a fost mai degrabă lipsit de organicitatea necesară, de acea competiție care să ducă la selecție și la acumulare, care să genereze coerența structural-funcțională, adesea diferitele perioade constituind entități îndeajuns de neconcordante și de puțin compatibile încât să compromită ideea de întreg. În acest context, numeroase elemente de principiu și de perspectivă au fost lăsate deoparte, cu toate că erau de rang fundamental. Starea aceasta de neașezare și de început de iznoavă reluat a influențat hotărîtor evoluția lingvisticii românești, deși limba, istoria, cultura, întregul material de

studiu sînt îndeajuns de generoase încît să fi putut îndemna și determina în direcția unor cercetări deosebit de interesante, de fertile și de valoroase.

În opinia noastră, aceasta este schița contextului general, care a dominat și care încă domină cercetarea filologico-lingvistică românească. (Firește, bunul meu prieten, profesorul Gheorghe Chivu este departe de această opinie, se bizuie pe propriile-i argumente, dar sper că nu va relua aici această discuție, doar una dintre cele care ne animă separîndu-ne temperamental pentru a ne reuni intelectual.)

Țin să spun că, totuși, în această stare în care începuturile se succed sisific, în care opiniile nu concurează colaborativ, ci doar se neagă, se ignoră sau se iscă doar spre a se combate, în care elementele sînt insuficient cercetate, privite doar în sine, separate și necoroborate de alte elemente sau perspective, în care opiniile teoretice – adesea împrumutate de aiurea – sînt la fel de ades lipsite de legătură cu realitatea la care pretind a se aplica și pe care pretind a o reprezenta, în sfîrșit, în această stare în care cercetarea lingvistică, fracturată în sine, nu pare a avea resursele trebuincioase pentru a se racorda firesc și eficient la științele și la perspectivele ample de care depinde – și pe care filozofia științei le indică cu binevoitoare insistență –, ea, lingvistica românească, încă are speranțe, nu doar prin unii dintre tinerii pe care și i-a ales (căci în științele adevărate, nu omul alege știința, disciplina, ci aceasta îl alege pe cercetător), dar și prin profesorii lor de valoare.

În această stare, este cu atît mai mult de apreciat fastul moment în care apare cineva încercînd să ofere lucruri temeinice și, dimpreună cu ele, modelul trudei eficiente și corelate. Numeroasele lucrări ale profesorului Gheorghe Chivu deja alcătuiesc o operă științifică de certă valoare, importanță și coerență tematico-metodologică. Fie că sînt tipuri de ediții de text, volume de autor, fie că sînt articole și studii de diferite întinderi și profunzimi, toate contribuie la dezvoltarea

lingvisticii și a filologiei românești, precum și a gândirii filologico-lingvistice a celor în formare.

Prin unele lucrări ale sale, profesorul și cercetătorul Gheorghe Chivu a adus contribuții de substanță la procesul de edificare a filologiei și lingvisticii românești, prin altele a oferit modele de lucru, arătând că se pot construi lucruri trainice în modalități eficiente. Prin toate lucrările sale, el a contribuit la învățarea mai multor rînduri de tineri, studenți și cercetători, cu toții avînd nevoie de o astfel de cunoaștere, de modelul cumpătării eficiente, al pozitivismului și al inducției, al verificării atente și riguros științifice – în primul rînd a propriilor produse științifice –, al fermei exigențe cu care este privită orice teorie, al racordării la produsele valide ale cercetării filologice românești, în sfîrșit al științei ca modalitate de oficiere a procesului raționării. Felul în care se structurează și funcționează cercetările de la baza acestor lucrări, modalitatea în care se edifică și edifică ele, chipul în care se întrepătrund perspectivele roditoare, dar și în care fecundează gîndirea filologico-lingvistică românească sînt exemplare.

Deduc de aici că dincolo de acumulările de cunoștințe, de știința metodelor și de tehnica utilizării instrumentelor, ceea ce temeinicește activitatea de cercetare științifică, ceea ce-i dă organicitate și viață este înălțimea perspectivei și capacitatea de a trece succesiv și repetat de la privirea cu ochiul liber, la cea telescopică și apoi la cea microscopică, în mod rațional-obiectiv, cu delicatul respect pentru disciplina studiată și cu profunda asumare a consecințelor concluziilor pe care doar realitatea concretă și spiritul științific le impun.

Știu bine că astfel am descris modul de a face știință al profesorului Gheorghe Chivu și cred cu tărie că nu există un mod mai adecvat prin care ființa umană poate ajunge la marile adevăruri și secrete ale realității.